Број 26 У Новом Саду, у петак 6. (19.) фебруара 1909. Година XLIV

»Застава« излази сваки дан двапут а та недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте сваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XXIII.

Кад једна жаба скочи у воду, онда све друге скачу за њом. Но није то само код жаба. И кад каква помодарка метне на главу црвени шешир, са плавом пантљиком, а на врху зелену тичицу, која је прободена великом иглом, на којој је жуто дугме, онда све праве помодарке метну на главу црвени шешир, са плавом пањтљиком, а на врху зелену тичицу, која је прободена са великом иглом, на којој је жуто дугме.

Ал већ и то је стара ствар. Мање ће бити познато, да се слично догађа и у политици. Н. пр. Хрватска и Славонија су тако „сретне“ да имају своје велеиздајнике и велеиздајничку парницу. И сад би и други да имају исто такав шешир, са оном тичицом, која је прободена великом иглом.

И чешки државни намесник полакомио се да и Чешка добије своје „велеиздајнике“ и своју велеиздајничку парницу. И наредише у Прагу силне преметачине, и како сад јављају из Прага можемо се надати да Хрватска и Славонија неће однети сву славу. Биће и у Чешкој леп број „велеиздајника“ и занимљиве велеиздајничке парнице.

Но то још није све. А за што молим вас лепо не би и Бачка имала своје „велеиздајнике“ и своју велеуздајничку парницу?! Ја не знам, ко се то баш подухватио да и Бачка мора имати на својој глави онај шешир са оном прободеном тицом, тек некоме је то јако наспело.

Знам само толико да је пре неколико дана, не знам у чије име, био у Б. Пешту Емил Никовиц, полицајни комесар жабаљског среза. Отишао је у државну полицију, те је тамо показивао неке списе и тражио да пошљу 6 вештих тајних полицаја у Нови Сад, где би они у Н. Саду и Шајкашкој за кратко време ушли у траг завери...

Ко то вечито буши на чвору, не знамо, али је у нашим крајевима, нарочито у Шајкашкој било већ доста свачега, па би право било да ти заиста мирни људи остану једаред на миру.

* * *

Као што је познато, сва три дописника „Браникова“ из Кикинде, нису ни једном речи јавили: Шта се оно здесило на збору са бајаги једногласно изабраним председником Марком Богданом. Та да су то јавили ма у којој форми, одмах би видео свет, да је све оно друго, што год су написали — лаж.

Алмажански кикиндски „Српски Глас“ морао је већ нешто да каже: како је то било да је народ изабраног председника изнео напоље са збора? А кад га је поткапетан са оружаном силом поново хтео унети у дворану, онда тај славан председник поново излете напоље. И да су доводили и жандаре, но жандари нису хтели без писменог налога да се приме те улоге и тако једногласно изабрани председник остаде стално напољу.

Разуме се, да кикиндски „Српски Глас,“ не пише како је било, него. . .

Ах, то, како пише о том, врло је занимљиво. Ево да читате реч по реч шта вели о том Српски Глас. Наслов је: једно лоповско средство. А под тим стоји ово:

„Најпосле се опсетише и послужише се једним лукавством. Мало по мало допремили су пред десну страну позорнице своје Елемирце и Башахићане, а вође салетеше Марка Богдана, да се сиђе међу народ, ако сме, па ће се видети, је ли народ уз њега и „алмажане“ (нису то покушали са својим (председником“!) Богдан, да им покаже, да им чак ни то лукавство неће упалити, сиђе са позорнице. Наручени радикалски букачи, који су добили од вођа са бине знак, да изазову неред и метеж, почеше га гурати из дупком пуне дворане, а наши се натиснуше за њима, да дођу до њега, и тако потиснуше и њих и њега у дно дворане. (Јелте да је ово лепо смишљено. Пр. ур. „Заст“.) — Међутим су и с друге стране наши подупрли, и тако цело то клупче одгурали натраг, и г. Богдан се нашао опет близу позорнице.

То се гурање још једном поновило, а међутим вође смислише још гори обешењаклук. — Дадоше раструбити, да је убијен др. Живко Богдан (који није тог дана ни био у Кикинди), и њихови људи доведоше жандаре. (Дакле радикали су довели жандаре, под изговором, да су они, радикали убили дра Живка Богдана. — Јер тек неће дра Живка Богдана убијати алмажани, кад је он њихова перјаница. Видите ли ви, како је то фино смишљено. Пр. ур. „Заст“.) Чим их је из далека угледао, Јаша издаде унапред смишљену паролу: „Гледајте људи, долазе жандари, да га доведу против воље народне!“ И овдашњи поткапетан (који и иначе нагиње радикалима, па им је чак и начинио и пријаву за овај збор) показао је неку претерану а сасвим непотребну ревност, што је изазвало, не само извесну забуну, већ и неистинита тумачења због чега му се после збора газда Јоца нарочито захвалио“.

Најлепши је свршетак. „Поткапетан је показао неку претерану ревност. А какву то? Што некажете какву. А да није наопако са оружаном силом уводио избаченог Марка Богдана на збор? И онда кажу, да је то изазвало извесну забуну.“ А каква је то била „извесна забуна?“ Да није та „извесна забуна“ била у томе, што је народ поред све оружане силе и опет изгурао Марка Богдана напоље. Та наравно да је тако било. И тек после тога су јелте радикали раструбили да је убијен др. Живко Богдан и они довели жандаре, да им уносе и по трећи пут силом Марка Богдана у дворану.

О људи, људи, неко је имао образа да оно напише. Али има ли ко образа, да јавно призна, како он у све оно верује.

После оног извештаја у алмажанском „Српском Гласу“ сад ће бити сваки на чисто: Како је било на кикиндском збору? И како је Марко Богдан „једногласно биран за председника?“

Кад неко од сад буде једногласно изабран за председника, потребно ће бити овако писати: тај и тај изабран је једногласно за председника, али не као Маркког Богдан.

Још о кикиндском збору.

О збору срп. нар. радикалне странке у Великој Кикинди донели су „Бранник“ и „Алмажански Глас“ врло смешне извештаје. Које јад и жалост, а које без толико су их опхрвали, да их је и ово мало мозга изневерило. У својим извештајима сами себе побијају; местимице кроз грмове лажи им случајно пробије зрачак истине; причају приче, којима се и мала деца морају насмејати. Трократно избацивање Марка Богдана ни речју не спомињу, а не спомињу ни то, како су градски капетан и полиција силом покушавали, да уведу Марка Богдана онамо, одакле га лепа народна одстранише. Свакако, да би им најмилије било, да у опће не морају спомињати ни збора, али се тек нешто морало казати, па ма им се и сав свет насмејао и подсмехнуо. Та за стид ни о како никад нису знали, а образ им не зна поцрвенити.

Нашим читаоцима је познат ток кикиндског збора; познато им је, како је прошао Марко Богдан, а познато им је и како се кикиндска полиција ставила у службу Марка Богдана и заштићавала тога букача. Ми смо најодлучније осудили тај потхват полицајног капетана, а мора га осудити и сав паметан свет. Наравно, да они око „Бранника“ и „Алмажанског Гласа“ не спадају међу тај свет, па чак ни они не смеју да тај чин кикиндске полиције узму у заштиту, да га бране.

Они о свему томе ћуте, али заман, јер оно што је хиљадама људи видело, не да се скрити И оно, што је за осуду — мора се осудити. Ево шта о томе пише мађарски лист, који излази у самој Вел Кикинди, „Торонтали Хирлап“, а коме нису за срце прирасли ни радикали, ни алмажани — либерали.

„Торонтали Хирлап“ у своме броју од 5 (18) фебруара доноси чланак под натписом „Полиција што квари ред“. У томе чланку има ово:

„Наши суграђани Срби, присташе радикалне странке, сазвали су прошле недеље народни збор у Великој Кикинди да заузму становиште у корист опћег једнаког изборног права са тајним гласањем. Сазивачи збора тек после многе борбе могли су последњих часова објавити дан и место збору, јер видиме и невидиме силе хтедоше по сваку цену да спрече нашим мирним, трезвеним и поштеним суграђанима, да исповеде своје начело.

Видима сила указала се у особи нашег варошког полицајног капетана, који просто није дао дозволу за сазив збора Наши суграђани су тек путем призива и праведном одлуком непристрана поджупана добили дозволу за збор. Када је дозвола већ била ту, онда се наш полицајни капетан побринуо, да одлуку поджупанову могу изиграти они, у чијем је интересу пре и донео ону забрану збора.

Наш полицајни капетан није могао имати друга разлога да забрани збор, него да послужи политици Богдановаца. Једино Богдановцима било је у интересу, да се збор не одржи, јер успех збора значи слом њихове силе, како на пољу црквеног, тако и политичког и опћинског живота. Ако радикални збор буде сјајан, ако народ саслуша истинске воље Срба, онда је крај сили Богдановаца овде у Великој Кикинди. Присталице Богдановаца смештене у звања, положаје и на све спремне неће моћи служити више интересима њихове моћи, када се свет освести, када увиди, да ће ове вароши сити и без Богдановаца. Богдановци су дакле морали да измисле ђаволски план и наш полицајни капетан опет се показао као згодно средство.

Истога дана, у исту дворану дао је дозволу Богдановцима за неку забаву, предавање, а та је дозвола баш последњег часа постала бесредметном и не са добре воље капетана, него Богдановаца, који су једва одустали од приређивања своје забаве. Али само привидно, јер као што изгледа са знањем и уз потпору капетанову пронашли су много рахатнији начин, да поремете ред и мир.

Већ пре почетка збора Марко Богдан, некадањи присталица бивше мађарске либералне странке, а затим вођа кикиндских српских либерала, па самосталаца, а најзад демократа, заузео је са својим најприснијим присталицама, њих око 70—80 људи у присутности полиције главни улаз у зборницу, да су тешком муком ушли и приређивачи збора, а потпуно био онемогућен улаз народу, који је хрлио на збор.

Угледни Срби, позвани на збор, Јаша Томић и другови нису могли да уђу главним улазом, јер су тамо стојали људи Марка Богдана под окриљем полиције Када су пак приспели гости и сазивачи збора, ушли су на споредна врата у дворану, а Марко Богдан са својим људима та-

које јурни у дворану и сада у присутности полиције отпочне поново комедија у дворани.

План Богдановаца је успео. Редовно саветовање је услед њихове вике онемогућено и само се трпељивости и јаком карактеру радикалских вођа може захвалити, што није дошло до *крвопролића. Марко Богдан је и у дна маха био изгуран из дворане, али је уз помоћ и окриље полиције поново улазио* и са својим људима дизао страховиту вику.

Одговорност за тај шкандал тереги једино полицијског капетана.

Народносни посланици и народности се стално туже на зло и пристраност управе, па Евген Кајтар својим држањем дао је повода, да се понове те тужбе

Нас се не тиче међусобна борба појединих српских странака, али не можемо без речи оставити, да се изиграва и вређа право и слобода зборисања посредовањем и с помоћу званична лица. Капетан је знао, видео, шта се спрема, јер ако није видео и није знао још му је већа погрешка и његова је дужност била, да омогући честитим људма збор. Он пак не само да није одстранио букаче и оне, који су чинили нереда, него је са својом полицијом помогао ономе коме је огромна већина збора избацила, да поново уђе у дворану и тиме је отворено прекршио своју званичничку дужност. Тој не смемо трпити, против тога тражимо лека, ма чија права да су повређена. Данас се то десило са српским радикалима, сутра може са нама.“

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Програмни говор Хилми паше.

У јучерањој седници турскога сабора држао је нови велики везир Хилми паша свој програмни говор. Указао је на једнодушност народа Турске, да се очува независност домовине. Турска ће водити миро љубиву, али чврсту и себе достојну политику. Трудиће се да са свима подржава пријатељске односе и на тај начин реши спорна питања. Неће дирати у туђа права, но неће ни дозволити, да се њена не поштују и вређају. Турска влада рачуна на помоћ и сурадњу свију заступника без разлике странака а одступиће одмах чим види и најмањи знак неповерења од стране сабора. Даваће образовање, школе и штампу свију без разлике вера. Сабор је са огромном већином прихватио одушевљено овај програмни говор.

Бојкот.

Из Солуна јављају, да тамо још увек траје бојкот против аустроугарске робе. У Цариград је стигла брзојавна вест из Ка'фе, да је тамо раскидана аустријска роба и бачена у море Демонстранти су за тим отишли пред аустроугарски конзулат; тамо разним погрдама осули Аустрију и бацали камење на зграду. Аустроугарски конзул обратио се полицији за помоћ, а аустроугарски цариградски посланик известио је о том турску владу и затражио писмено, да се гувернер дотичне области извини, да се кривци казне, а за уништену робу даде отштета. Велики везир обећао да ће ствар најсавесније дати извидити.

Форгач на допусту.

Из Беча јављају да ће аустроугарски заступник Форгач 25. о. м. п. н. напустити Београд. Истиче се како је Форгач већ пре дужег времена тражио допуст да може уредити своје приватне ствари и сад му је тај допуст дат на осам дана. Грсф Форгач ће из Београда прво у Беч, да министарству спољних послова поднесе извештај. У дипломатским круговима врло се сумњиво тумачи, што ће Форгач баш сад у ово време на дуже да напусти Београд.

Пашић о приликама.

Пештански и бечки листови доносе један разговор са Николом Пашићем. Пашић је рекао да се владе у Србији, дотод се коначно не реши питање о анексији, мора поверити коалиционом министарству, која се мора састојати из најугледнијих људи свију странака. Таква само влада биће правилна израз народне воље и довољна јака, да понесе одговорност пред народом Таква се влада при решавању тешких питања може ослонити на скупштину. Кад је Пашићу примећено да би то била влада рада, која би по свој прилици само ускорила оружани сукоб, Пашић је рекао: Тренутак за оружан сукоб пропао је, али још и данас није искључена његова могућност. Тим више жали, што је радикална влада у своје време била спречена да склопи зајам од 110 милиона Србија би тад у часу анексије била потпуно осигурана, и он је уверен, да би у том случају анексија Босне и Херцеговине још и данас остала била само жеља појединих аустријских политичара. — Пашић се нада, да ће доћи до коалиционе владе.

Бугарски министри у Трнову.

Из Софије јављају, да су сви бугарски министри осим војног отишли у Трново. Као разлог наводи се да се тамо на миру саветују. Тај чудан разлог као и ненадан одлазак њихов дао је повода сваковрсним мишљењима. Тако се вели да ће се кнез Фердинанд ускоро вратити из иностранства и онда у Трнову одмах крунисати за бугарског цара. За то су и министри тамо отишли. Из званичних кругова протурују пак вест, да су министри отишли у Трново због раздора у крилу демократске странке, који прети распадом странке. И овај је разлог исто тако чудан и празан, као и онај први, јер одласком својим, министри тај распад могу само убрзати.

Поверенице

срп. народној радикалној странци.

Пишу нам из Вел. Бечкерека: Данас је цокв. школска општина у својој ванредној скупштанској седници једнодушно решила, да усваја одлуку новосадске црк. општине и ужурбано одушевљење једнодушно је изгласала повереницу радикалној саборској већини на њеном родољубивом раду и држању. Тако исто и захвалност збор одбору и епископату у ствари велеиздајника.

Реклама на гробљу.

У Америци се реклама одомаћила већ и на гробљу. На једном надгробном камену њујоршког гробља пише: „Под овим ће каменом једном почивати Џон Болтон; али он сада још управља, и то на ванредан начин, познатом трговином ципела I. Белтон и друг, XV Авенуе број 57“. Мало даље пише: „Овде почива Џон Смитх. Он се убио „Цолт“ револвером Револвер „Цолт“ је најбоље, оружје за свакога, који хоће да се убије.“ Када су већ зидови, куће жељезнице и др пуне плаката онда ето Американац оглашује и на гробљу!

Атентат на генерала.

У Суботу пре подне ранила су смртно једнога генерала у Рига (у Русији) два револуционарца. Дотични генерал зове се Кошелев и био је претседник ратнога суда. Једнога рев луционарца ухватили су стражари, тешко га ранили и ухапсили. Други је револуционарац побегао. Атентат се десио у Александровој улици близу саборне цркве По најновијима вестима генерал је већ подлегао тешким ранама. Од кад је у околици Риге проглашено ратно стање, покојни генерал био је претседник ратнога суда

Девојачка освета

У Сомервиљу — Америка, убила је лепа Флорина свога љубавника Александра. Флорина је важила као светска лепотица, а и Александар као да беше дорастао њој, јер је био јунак да зароби срце лепе Флорине. Она је живела у чежњи да што пре дође час узајамне изјаве — волемо се и полажемо заклетву на вечиту верност. Али јој срећа за мало трајаше, јер лепа Флорина дочује да је Александер ожењен човек А то је сироту јако тиштило и одлучи се да учини краја својој патњи. Свој намеру саопштила је и своме љубавнику који је није ни одвраћао, што је исту још и већма огорчило То је дало повода, да свој план преиначи т. ј. да њега убије. Што је смислила то је и учинила. На првом састанку убије свога драгана и по томе се сама пријави суду, где је хладнокрвно казала — убила сам га, јер то је он заслужио.

Брзојави „Застави“.

Стигли 5. фебруара.

Угарски сабор.

Будимпешта После Кметија говорио је Чичо Поп против регрутног предлога. Министар-председник Векерле оштро је осудио говор Манфуа То је учинио и Раковски у име пучке странке. Молнар тражи, да се број војника сниви.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

Трговина.

Будимпешта, 4 фебруара 1909. год.

(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 19 к. 30 п. до 20 к. 10 п.

Раж средње каквоће 19 к. 30 п. до 19 к. 90 п.

Жито за октобар 21 к. 66 п. до 21 к. 68 п.

ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА
Луке Топаловића
у Митровици (Срем)
потребује вештог
● **КЊИГОВЕСЦА.** ●
Првенство имају, који су вешти у повлачивању. — Ступање одмах. 159 1—3

Издајем Кућу
У АРЕНДУ,
у главној улици. — У истој је **ДУЋАН**, који је за сваки рад способан; са 4 собе, подрумом и шпајзом. — Издаје се на више година или пак вечито.
Обратити се на
САВУ СУБОТИНА,
154 1—1 у Моштору.

Раног грашка,
који у мају доспева, добија се код
Луке В. Вучковића,
Нови Сад (Ujvidék)
код „Шаргарепе“.
1 пост пакет (кг. 4¾) као мустру шаљем по К 5·10 са плаћеном поштарином. 1671 9—15

КРОМПИРА
рова, рана, плава и бела, лука и арпацика, куди вагонима најјефтиније 18 8
Александар А. Мудрок
Митровица (Срем)

ПРИСПЕЛА ЈЕ и већ на све стране разашиљем нашу надалеко чувену од повесма руком предену прађу за ткање. Прађа је ванредно лепа и јака. — Раша стаје 32—33 34 и 6 новчића Што дебља тим скупља.
ПАМУК за ткање само најфинији држим. Цене су најумеренije Послуга савесна и тачна. Неповољно без речи узимам натраг, а новац враћам.
Цењене поруџбине моле
Никола Поповић,
22 6—25 Ада.

Бр. 16. сх. 909.

ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

На јавној дражби која ће се одржати 9. (22.) фебруара 1909. год. а почети у 9 сати пре подне на Банковци салашу манастира Гргетега, продаваће се живи инвентар манастира Гргетега и то: рогата марва: 20 ком. крава, 51 ком. волова, 24. ком. јунади, 17. ком. телади и 3. бика;

коња: 14 ком., омади 3. ком. и ждребади 4. ком.

свиња: крмача 48 ком., назимади 40 ком. и 3. нераста.

а 14. (27.) фебруара 1909. у 11. сати пре подне продаваће се у званичним просторијама надзорништва нар. црк. добара (Народни дом) у Карловцима путем натицања хране манастира Гргетега и то: пшенице око 1100 мтц., зоби 350 мтц., јечма 150 мтц. и кукуруза на клипу 1000 мтц.

Ова храна може се у свако доба на манастирском салашу Банковци (најближа жељезничка станица Бешка) видети.

У Карловцима 3. (16.) фебруара 1909. године.

157 2—3 **Рајачић,**
надзорник нар. црк. добара.

Српска штампарија дра Константина Малетића у Новом Саду.